

Επίκαιρα

Θέματα Συνταγματικού Δικαίου

Υπεύθυνος ύλης: Ξενοφών Κοντιιάδης

Ιανουάριος 2018, Τεύχος 72

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποδομεί τις ΗΠΑ», James Whitman
- «Μπορεί να πετύχει η συνταγματική αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιιάδης
- «Η αναθεώρηση ως κτήμα πολιτών», Μιχάλης Σπουρδαλάκης
- «Η μάχη για την ψυχή του έθνους», Γιώργος Κατρούγκαλος
- «Περί ελέγχου συνταγματικότητας των νόμων», Φίλης Αρναούτογλου
- «Παρεμβάσεις στη Δικαιοσύνη και δημόσιος λόγος», Ακρίτας Καϊδατζής

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Προγράμματα

- Εκπαίδευση σχετικά με τον Γενικό Κανονισμό της ΕΕ για την Προστασία Προσωπικών Δεδομένων

Εκδηλώσεις

- Ποιο μέλλον για τη Σοσιαλδημοκρατία;, 17/1/2018, Ινστιτούτο Goethe
- Σαρία και Ιεροδίκης: είναι επαρκής η νέα νομοθετική ρύθμιση;, 29/1/2018, ΔΣΑ

Βιβλία

- Βράβευση από την Ακαδημία Αθηνών της μελέτης του Γ. Καραβοκύρη «Το Σύνταγμα και η κρίση. Από το δίκαιο της ανάγκης στην αναγκαιότητα του δικαίου» (Σειρά: ΠΟΛΙΤΕΙΑ-ΣΥΝΤΑΓΜΑ-ΕΥΡΩΠΗ του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου, εκδ. Κριτική, 2014, 226 σελ.)

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποδομεί τις ΗΠΑ

James Whitman, καθηγητής Συγκριτικού και Διεθνούς Δικαίου Πανεπιστήμιο Yale

Πρόσφατα υπήρξε ένα γεγονός σταθμός για το συγκριτικό δίκαιο και για τη διεθνή κρίση της φιλελεύθερης δημοκρατίας, το οποίο δεν θα πρέπει να περάσει απαρατήρητο. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, όπως ανέλυσαν οι New York Times σε ένα αφ' υψηλού εντιτόριαλ, «υπενθύμισε στην Πολωνία πώς λειτουργεί μια δημοκρατία» κινώντας τη διαδικασία του άρθρου 7, καθώς το Κόμμα «Νόμος και Δικαιοσύνη» θέτει σε «σαφή κίνδυνο σοβαρής παραβίασης το κράτος δικαίου». Η κατηγορία είναι ότι, ο «Kaczynski και οι όμοιοί του», όπως τους αποκαλούν οι Times, προώθησαν «μεταρρυθμίσεις» στη δικαιοσύνη που είχαν ως αποτέλεσμα, σύμφωνα με την Επιτροπή, να «έχει τεθεί πλέον το δικαστικό σώμα της χώρας υπό την εξουσία της πολιτικής πλειοψηφίας».

Δεν έχω καμία ανοχή για τον Kaczynski και τους ομοίους του, και κανείς μας δεν θα έπρεπε να έχει. Αλλά είναι κάπως άκομψο για μια Αμερικανική εφημερίδα, και γενικότερα για τους Αμερικανούς, να αποδοκιμάζουν μια χώρα επειδή «το δικαστικό σώμα της βρίσκεται πλέον υπό την εξουσία της πολιτικής πλειοψηφίας». Αν πρόκειται απλά να επιδοθούμε σε ένα κήρυγμα με έλλειψη αυτεπίγνωσης, θα χάσουμε την ευκαιρία να σκεφθούμε σοβαρά για τον τρόπο που γίνονται τα πράγματα εδώ στη χώρα μας.

Η ανακοίνωση τύπου της Επιτροπής δεν αποτελεί υπόδειγμα σαφήνειας για το τι θα μπορούσε να θεωρηθεί «σοβαρή παραβίαση του κράτους δικαίου», αλλά η αλήθεια είναι ότι αναδεικνύει μια όψη της αρχής του κράτους δικαίου σημαντική στην εποχή της διατλαντικής κρίσης. Πρέπει, πάντως, να τονιστεί ότι η Επιτροπή στράφηκε εναντίον της Πολωνίας τη στιγμή ακριβώς που τα τελευταία θεσμικά αντίβαρα ενάντια στην πολιτικοποίηση της διαδικασίας διορισμού δικαστών έχουν παραμεριστεί στην αμερικανική Γερουσία; Οι Ευρωπαίοι, ή τουλάχιστον οι Δυτικοευρωπαίοι, που

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποδομεί τις ΗΠΑ», James Whitman
- «Μπορεί να πετύχει η συνταγματική αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Η αναθεώρηση ως κτήμα πολιτών», Μιχάλης Σπουρδαλάκης
- «Η μάχη για την ψυχή του έθνους», Γιώργος Κατρούγκαλος
- «Περί ελέγχου συνταγματικότητας των νόμων», Φίλης Αρναούτογλου
- «Παρεμβάσεις στη Δικαιοσύνη και δημόσιος λόγος», Ακρίτας Καΐδατζής

ακόμα έχουν τον έλεγχο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μόλις διακήρυξαν με επίσημο τρόπο μια καθοριστική διαφοροποίηση ανάμεσα στον τρόπο που εκείνοι αντιλαμβάνονται τη φιλελεύθερη δημοκρατία και τον δικό μας. Πιστεύω πως η Επιτροπή έχει δίκιο. Κάποιοι μπορεί να διαφωνούν. Όμως αποτελεί σημαντική μεταψυχροπολεμική στιγμή η επί της ουσίας διακήρυξη των Ευρωπαίων ότι υπάρχει σοβαρή παραβίαση του κράτους δικαίου στις ΗΠΑ.

Ας είμαστε ξεκάθαροι: Η πολιτικοποίηση του Αμερικανικού δικαστικού σώματος μπορεί να εισέρχεται στην κλιμακότητά του στην εποχή του Τραμπ, αλλά είναι πολύ προγενέστερη. Η Επιτροπή δεν καταδικάζει σιωπηρά μόνο τον Mitch McConnell. Καταδικάζει την Αμερικανική πολιτικοποίηση ή, αν το προτιμάτε, τη «δημοκρατικοποίηση» του δικαστικού συστήματος που φτάνει τουλάχιστον τόσο πίσω όσο η άνοδος του αιρετού δικαστικού σώματος την εποχή του Προέδρου Jackson. Η αλήθεια είναι ότι ο μοναδικός λόγος που ο Trump και ο McConnell επιτυγχάνουν να κάνουν το ίδιο με τον Kaczynski, έγκειται στο ότι τους διευκολύνουν οι αμερικανικές παραδόσεις. Στις πολιτισμένες ευρωπαϊκές χώρες, για εκείνους που δεν το γνωρίζουν, οι δικαστές ξεκινούν με την πρόσληψή τους μια αυστηρά δομημένη καριέρα από νεαρή ηλικία και εξοικειώνονται με τις αρχές της δικαστικής ανεξαρτησίας, που αποτελούν το κοινωνιολογικό θεμέλιο κάθε σοβαρού κράτους δικαίου. Και αυτό δεν αναφέρεται καν στην κουλτούρα «επαγγελματοποίησης» των Ευρωπαίων εισαγγελέων, των Ευρωπαίων αξιωματούχων των φυλακών κ.λπ. Είμαι βέβαιος ότι δεν υπάρχει ελπίδα ότι το αμερικανικό σύστημα θα μοιάσει ποτέ σε αυτό. Αλλά στη διάρκεια της τελευταίας γενιάς απομακρύνεται όλο και περισσότερο από αυτή την εικόνα· και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μόλις μας ξεμπρόστιασε.

(επιλογή-μετάφραση: Αλκμήνη Φωτιάδου)

<https://balkin.blogspot.gr, 30/12/2017>

Μπορεί να πετύχει η συνταγματική αναθεώρηση;

Ξενοφών Κοντιάδης, Καθηγητής Δημοσίου Δικαίου στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, Πρόεδρος του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου

Μέσα στις πρώτες εβδομάδες του 2018 η κοινοβουλευτική πλειοψηφία αναμένεται να κινήσει τη διαδικασία αναθεώρησης του Συντάγματος, που εξαγγέλθηκε από τον πρωθυπουργό τον Ιούλιο του 2016. Τι μεσολάβησε αυτό τον ενάμιση χρόνο; Καταρχάς, μια καινοφανής εξωκοινοβουλευτική διαβούλευση, της

www.cecl.gr

Επικοινωνία: centre@cecl.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποδομεί τις ΗΠΑ», James Whitman
- «Μπορεί να πετύχει η συνταγματική αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Η αναθεώρηση ως κτήμα πολιτών», Μιχάλης Σπουρδαλάκης
- «Η μάχη για την ψυχή του έθνους», Γιώργος Κατρούγκαλος
- «Περί ελέγχου συνταγματικότητας των νόμων», Φίλης Αρναούτογλου
- «Παρεμβάσεις στη Δικαιοσύνη και δημόσιος λόγος», Ακρίτας Καΐδατζής

οποίας τα αποτελέσματα δεν φαίνεται να παρουσιάζουν συνοχή ούτε να είναι προϊόν ουσιώδους συμμετοχής της κοινωνίας. Δεύτερον, η επίταση της πόλωσης μεταξύ των πολιτικών δυνάμεων, που δεν επιτρέπει αισιοδοξία ότι στο Κοινοβούλιο θα διαμορφωθούν συναινέσεις πάνω στις αναθεωρητικές προτάσεις.

Ειδικότερα, όταν ο πρωθυπουργός εξήγγειλε τη διεξαγωγή συνταγματικής αναθεώρησης αναφέρθηκε σε ένα περίγραμμα αναθεωρητικών προτάσεων. Πριν από την έναρξη της κοινοβουλευτικής διαδικασίας πραγματοποιήθηκε δημόσια διαβούλευση, την οποία συντόνισε ειδική Επιτροπή Διαλόγου. Στην Επιτροπή, της οποίας τα μέλη ορίστηκαν από τον πρωθυπουργό, μετείχαν πρόσωπα που, με ελάχιστες εξαιρέσεις, δεν διαθέτουν εξειδικευμένες γνώσεις συνταγματικού δικαίου ή προηγούμενη εμπειρία στη διοργάνωση δημόσιων διαβουλεύσεων. Σύμφωνα με τον αρχικό πρωθυπουργικό σχεδιασμό, η συνταγματικά προβλεπόμενη κοινοβουλευτική διαδικασία είχε προγραμματιστεί να ξεκινήσει την περασμένη άνοιξη.

Το πρώτο ερώτημα που τίθεται είναι αν η αναθεώρηση του Συντάγματος κρίνεται αναγκαία. Τι μπορούν να προσδοκούν οι πολίτες από την αλλαγή του συνταγματικού κειμένου και πώς θα συνέβαλλε στη βελτίωση της θεσμικής, πολιτικής και κοινωνικής κατάστασης; Η απάντηση είναι ότι η συνταγματική αναθεώρηση δεν αποτελεί έναν μηχανισμό διόρθωσης όλων των κακώς κειμένων. Η μεταρρύθμιση του Συντάγματος δεν θα μπορούσε να επιλύσει ως διά μαγείας παθογένειες όπως το πελατειακό κράτος και οι στρεβλώσεις του παραγωγικού μοντέλου. Όμως ένα ορθολογικό Σύνταγμα θα απέτρεπε μια σειρά από κρίσιμα προβλήματα λειτουργίας του πολιτικού συστήματος και θα ενίσχυε τη σταθερότητά του, ως προϋπόθεση και για την ανάταξη της οικονομίας (βλ. Ξ. Κοντιάδης, «Το Ανορθολογικό μας Σύνταγμα», εκδόσεις Παπαζήση, 2015).

Πράγματι, πολλές συνταγματικές διατάξεις προκαλούν ή επιτείνουν κρατικές δυσλειτουργίες. Ενδεικτικά αναφέρονται η διαδικασία εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας, που μπορεί να προκαλέσει πρόωρες εκλογές, όπως συνέβη τον Ιανουάριο του 2015, η διαδικασία ανάδειξης των μελών των Ανεξάρτητων Αρχών, η επιλογή της ηγεσίας της Δικαιοσύνης, η πρόωρη διάλυση της Βουλής κατ' επίκληση εθνικού θέματος με προσχηματικό τρόπο και η διαδικασία ποινικής ευθύνης των υπουργών. Αλλά και η ίδια η διαδικασία αναθεώρησης του Συντάγματος αποτελεί μια ρύθμιση

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποδομεί τις ΗΠΑ», James Whitman
- «Μπορεί να πετύχει η συνταγματική αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Η αναθεώρηση ως κτήμα πολιτών», Μιχάλης Σπουρδαλάκης
- «Η μάχη για την ψυχή του έθνους», Γιώργος Κατρούγκαλος
- «Περί ελέγχου συνταγματικότητας των νόμων», Φίλης Αρναούτογλου
- «Παρεμβάσεις στη Δικαιοσύνη και δημόσιος λόγος», Ακρίτας Καΐδατζής

που κρίνεται σκόπιμο να τροποποιηθεί.

Το δεύτερο ερώτημα είναι αν συντρέχουν οι πολιτικές προϋποθέσεις για να πετύχει το αναθεωρητικό εγχείρημα, που αφορούν στη διαμόρφωση θεσμικής εμπιστοσύνης μεταξύ των κομματικών σχηματισμών, ώστε να επιτευχθούν οι αναγκαίες συγκλίσεις για τη στρατηγική και τις επιμέρους αλλαγές. Θεσμική εμπιστοσύνη σημαίνει ιδίως πολιτική επικοινωνία, μέσα από την οποία θα αναδεικνύεται η σταθερή δέσμευση όλων των πολιτικών υποκειμένων να υπαχθούν σε συγκεκριμένες αρχές και κανόνες θεσμικής συμπεριφοράς.

Αυτή η θεσμική εμπιστοσύνη μεταξύ των παικτών του πολιτικού συστήματος έχει συρρικνωθεί τους τελευταίους μήνες στον ελάχιστο βαθμό. Σήμερα η πόλωση και η πολιτική ένταση έχουν οξυνθεί. Η απομείωση της θεσμικής εμπιστοσύνης επηρεάζει καθοριστικά την έκβαση της αναθεώρησης, αναδεικνύοντας ταυτόχρονα τα ελλείμματα της ελληνικής συνταγματικής και πολιτικής κουλτούρας. Η επίτευξη των αναγκαίων συναινέσεων ως προς τις επιλογές για τη μεταβολή των θεμελιωδών κανόνων διεξαγωγής του πολιτικού παιχνιδιού δεν φαίνεται εφικτή.

Παρότι όλα τα πολιτικά κόμματα έχουν καταθέσει προτάσεις για θεσμικές αλλαγές, περιλαμβάνοντας και τη συνταγματική αναθεώρηση, ακόμη και όταν οι προτάσεις αυτές συγκλίνουν η πολιτική δυσπιστία και η δυσθυμία που εκδηλώνουν τα κόμματα απέναντι στο ενδεχόμενο συνεργασίας ή συμφωνίας αποτελούν κακούς οιωνούς για την εξέλιξη της αναθεώρησης. Η κοινοβουλευτική πλειοψηφία, που έχει εκ των πραγμάτων τον κύριο λόγο στην αναθεώρηση, οφείλει να χαμηλώσει πρώτη τους τόνους της κομματικής αντιπαράθεσης ώστε να υπάρξουν οι πολιτικοί όροι διεξαγωγής της αναθεώρησης. Σε αντίθετη περίπτωση, το αναθεωρητικό διάβημα κινδυνεύει να εκφυλιστεί σε ένα θέαμα μικροκομματικής σύγκρουσης με επικοινωνιακή στόχευση, σπαταλώντας μια σημαντική ευκαιρία εξορθολογισμού των συνταγματικών θεσμών.

Δεν είναι ορθή η άποψη που διατυπώθηκε, ότι η διαδικασία που επέλεξε να ακολουθήσει η κυβέρνηση είναι αντισυνταγματική. Η διοργάνωση δημόσιου διαλόγου, για οποιοδήποτε ζήτημα, πρέπει να θεωρείται καταρχήν ευπρόσδεκτη. Ωστόσο, μια Επιτροπή με τόσο κρίσιμη αποστολή θα ήταν ορθότερο να συγκροτηθεί με διακομματική συναίνεση και όχι με απόφαση του πρωθυπουργού. Η συμμετοχή της κοινωνίας στον αναθεωρητικό διάλογο είναι σημαντική, αρκεί να

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποδομεί τις ΗΠΑ», James Whitman
- «Μπορεί να πετύχει η συνταγματική αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Η αναθεώρηση ως κτήμα πολιτών», Μιχάλης Σπουρδαλάκης
- «Η μάχη για την ψυχή του έθνους», Γιώργος Κατρούγκαλος
- «Περί ελέγχου συνταγματικότητας των νόμων», Φίλης Αρναούτογλου
- «Παρεμβάσεις στη Δικαιοσύνη και δημόσιος λόγος», Ακρίτας Καΐδατζής

βασίζεται σε ένα πλαίσιο που έχει προδιαγράψει η Βουλή σε συνεργασία με τα πολιτικά κόμματα. Επίσης, το πλαίσιο και οι όροι λειτουργίας της θα έπρεπε να έχουν προκαθοριστεί με σαφήνεια, ώστε να αποφευχθούν κίνδυνοι ή υπόνοιες χειραγώγησης. Από την άλλη πλευρά, η εξαγγελθείσα διενέργεια δημοψηφισμάτων πάνω σε επίμαχα ζητήματα αναθεώρησης που αναδείχθηκαν κατά τον δημόσιο διάλογο παρουσιάζει σοβαρά ζητήματα συνταγματικότητας και νομιμότητας.

Με βάση τα προηγούμενα, είναι αβέβαιο αν υπάρχουν σήμερα οι απαραίτητες πολιτικές και θεσμικές προϋποθέσεις για να πετύχει η αναθεωρητική πρωτοβουλία. Μόνο αν η κυβέρνηση διαμορφώσει ένα διαφορετικό πολιτικό κλίμα, διατυπώνοντας συγκεκριμένες αναθεωρητικές προτάσεις, που θα συγκλίνουν προς έναν κοινό παρονομαστή με όσα εισηγούνται τα κόμματα της αντιπολίτευσης και η επιστημονική κοινότητα, καθώς και ακολουθώντας μια ευρείας αποδοχής διαδικασία είναι πιθανό να υπάρξει θετική έκβαση του αναθεωρητικού εγχειρήματος.

πηγή: «Νέα Σελίδα», 29/12/2017

Η αναθεώρηση ως κτήμα των πολιτών

Μιχάλης Σπουρδαλάκης, Καθηγητής, Πρόεδρος της Επιτροπής Διαλόγου για τη Συνταγματική Αναθεώρηση

Αν η άποψη ότι η πολιτική ατζέντα της επόμενης χρονιάς πάντα καθορίζεται από τις εξελίξεις της χρονιάς που προηγήθηκε, τότε δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το ζήτημα της «αναθεώρησης του Συντάγματος» θα μας απασχολήσει τη χρονιά που έρχεται. Αυτό δεν προκύπτει τόσο από την πρόσφατα διακηρυγμένη και συνεχώς επαναλαμβανόμενη υπόσχεση του αρχηγού της αξιωματικής αντιπολίτευσης, ότι θα αναθεωρήσει το Σύνταγμα ώστε να «θωρακίσει τους θεσμούς της δημοκρατίας: τη δικαιοσύνη, την ελευθερία και τον κοινοβουλευτισμό», αλλά από μια σειρά σχετικών πρωτοβουλιών που απασχόλησαν τη δημοσιότητα τα τελευταία περίπου πέντε χρόνια.

A. Ήδη από το 2013 ο ΣΥΡΙΖΑ διαπίστωσε ότι δεν μπορεί να πορευτεί προς την εξουσία χωρίς τον ουσιαστικό εκδημοκρατισμό του πολιτικού συστήματος. Στην κατεύθυνση αυτή, συγκρότησε μια σχετικά πολυμελή επιτροπή ειδικών που θα παρήγαν σχετικές προτάσεις. Πράγματι, η Επιτροπή, παρά την ακαδημαϊκά πλουραλιστική συγκρότησή της, παρήγαγε σχετικές αναλύσεις αλλά και προτάσεις, οι περισσότερες εκ των οποίων υπογράμμιζαν την ανάγκη της θεσμικής /

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποδομεί τις ΗΠΑ», James Whitman
- «Μπορεί να πετύχει η συνταγματική αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Η αναθεώρηση ως κτήμα πολιτών», Μιχάλης Σπουρδαλάκης
- «Η μάχη για την ψυχή του έθνους», Γιώργος Κατρούγκαλος
- «Περί ελέγχου συνταγματικότητας των νόμων», Φίλης Αρναούτογλου
- «Παρεμβάσεις στη Δικαιοσύνη και δημόσιος λόγος», Ακρίτας Καΐδατζής

δημοκρατικής αναβάθμισης του πολιτικού συστήματος και της συνταγματικής αναθεώρησης.

Β. Περίπου δύο μήνες πριν από τις εκλογές του Ιανουαρίου του 2015 η Νέα Δημοκρατία παρουσίασε την πρότασή της για τη συνταγματική αναθεώρηση. Γεγονός που με τη σειρά του υπογράμμισε τη σχετικά ομόθυμη επιθυμία των πολιτικών δυνάμεων για θεσμικές αλλαγές, αν και, φυσικά, με διαφορετικό περιεχόμενο και προσανατολισμό.

Γ. Την άνοιξη του 2016 ομάδα επώνυμων πανεπιστημιακών, επιχειρηματιών και πολιτικών πρότεινε μια ολοκληρωμένη συνταγματική πρόταση: «Ένα καινοτόμο Σύνταγμα για την Ελλάδα». Επρόκειτο για πρόταση που προβλήθηκε από τον αντιπολιτευτικό Τύπο και η οποία περιελάμβανε πρόνοιες, ιδιαίτερα στον τομέα των δικαιωμάτων, εναρμονισμένες με το νεοφιλελεύθερο πνεύμα της εποχής.

Δ. Το καλοκαίρι του 2016 ο πρωθυπουργός, μιλώντας στο περιστύλιο της Βουλής κατά τη διάρκεια του εορτασμού της Αποκατάστασης της Δημοκρατίας, δηλώνει ότι η παρούσα Βουλή θα πάρει πρωτοβουλία για την αναθεώρηση του Συντάγματος. Η πρόταση, μάλιστα, είναι συγκεκριμένη, αφού προτείνονται πέντε κύριοι άξονες στους οποίους θα έπρεπε να εστιάσει η αναθεωρητική διαδικασία: **α)** την αρχιτεκτονική του πολιτεύματος, **β)** τη διασφάλιση και βελτίωση της λογοδοσίας και της συμμετοχής των πολιτών, **γ)** τις σχέσεις Εκκλησίας – κράτους, **δ)** τα ατομικά δικαιώματα και ελευθερίες και **ε)** τα κοινωνικά δικαιώματα.

Οι παραπάνω εξελίξεις άνοιξαν το ζήτημα της συνταγματικής αναθεώρησης με τον πιο αποφασιστικό τρόπο και ουσιαστικά παραμέρισαν, αν δεν ακύρωσαν, τις κατά τα άλλα δικαιολογημένες επιφυλάξεις για το άνοιγμα της αναθεώρησης. Επιφυλάξεις που στηρίζονταν στον φόβο ότι είναι μάλλον δύσκολο να βελτιώσεις ένα ήδη πολύ καλό και δημοκρατικό Σύνταγμα ή και επιφυλάξεις εκείνων που φοβόντουσαν ότι ο ιδεολογικοπολιτικός συσχετισμός της συγκυρίας προδίκαιζε μια αναθεώρηση που θα έφερνε το Σύνταγμα πιο κοντά στα προτάγματα του νεοφιλελευθερισμού.

Η συγκρότηση της Επιτροπής Διαλόγου για τη Συνταγματική Αναθεώρηση από τον πρωθυπουργό στο τέλος της περασμένης χρονιάς αποτέλεσε μια σημαντική τομή, που πήγε πολύ πέρα από τη συγκυρία. Και τούτο γιατί η πρωτοβουλία αυτή δεν ήταν μόνο καινοτόμος, αλλά και αποκαλυπτική τόσο για το περιεχόμενο της αναθεώρησης όσο και -κυρίως- για τη διαδικασία που θα ακολουθηθεί στο συγκεκριμένο ζήτημα την καινούρια

www.cecl.gr

Επικοινωνία: centre@cecl.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποδομεί τις ΗΠΑ», James Whitman
- «Μπορεί να πετύχει η συνταγματική αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Η αναθεώρηση ως κτήμα πολιτών», Μιχάλης Σπουρδαλάκης
- «Η μάχη για την ψυχή του έθνους», Γιώργος Κατρούγκαλος
- «Περί ελέγχου συνταγματικότητας των νόμων», Φίλης Αρναούτογλου
- «Παρεμβάσεις στη Δικαιοσύνη και δημόσιος λόγος», Ακρίτας Καΐδατζής

χρονιά. Η Επιτροπή, στελεχωμένη από πρόσωπα από τον πανεπιστημιακό χώρο, την Τοπική Αυτοδιοίκηση και την οικονομία, οργάνωσε τη δημόσια διαβούλευση. Η τελευταία περιλάμβανε συναντήσεις με επιστημονικούς και κοινωνικούς φορείς πανελληνίας εμβέλειας, συναντήσεις σε πρωτεύουσες των περιφερειών της χώρας με φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, συλλογικότητες και θεσμούς της κοινωνίας των πολιτών, καθώς και με την οργάνωση (σε δύο φάσεις) ηλεκτρονικής διαβούλευσης, ώστε κάθε πολίτης να τοποθετηθεί στις σχετικές προτάσεις που είχαν διατυπωθεί.

Η εμπειρία ήταν εξαιρετική και ιδιαίτερα διδακτική σε ό,τι αφορά στη διαδικασία και το περιεχόμενο της αναθεώρησης που προδιαγράφεται τη νέα χρονιά.

1. Παρά το γεγονός ότι η Επιτροπή σε όλους τους τόνους υπογράμμισε πως η συμβολή στην αναθεωρητική διαδικασία ήταν προδιαδικαστική και ότι δεν επρόκειτο να αναμειχθεί με την τυπική διαδικασία που προβλέπει το Σύνταγμα, σύσσωμη η αντιπολίτευση αντιμετώπισε την πρωτοβουλία με πολεμικούς τόνους. Η αντιμετώπιση αυτή, σε συνδυασμό με την απόλυτη αδιαφορία των καθεστωτικών μέσων ενημέρωσης, παρέσυρε κάποιους επιστημονικούς φορείς και τους θεσμικούς εκπροσώπους των εργαζομένων σε αποχή.
2. Ωστόσο, οι ανοιχτές συναντήσεις διαβούλευσης σε οκτώ περιφέρειες της χώρας, οι δεκάδες συναντήσεις της Επιτροπής με κοινωνικούς και επιστημονικούς φορείς υπογράμμισαν την απόλυτη αποδοχή του εγχειρήματος από επώνυμους και ανώνυμους πολίτες, ανεξαρτήτως, μάλιστα, πολιτικής τοποθέτησης. Η σοβαρότητα των (κυρίως γραπτών) προτάσεων που υποβλήθηκαν έδειξε ότι μεγάλο μέρος των πολιτών επιθυμεί μεγαλύτερη και ουσιαστικότερη συμμετοχή στη σχετική συζήτηση της αναθεώρησης.
3. Το εγχείρημα, πέρα από το ενδιαφέρον των πολιτών, αποκάλυψε κι ένα σημαντικό έλλειμμα πληροφόρησης. Πολύ συχνά στις συζητήσεις αλλά και στην ηλεκτρονική διαβούλευση οι πολίτες διατύπωναν μια άποψη που βρισκόταν σε διάσταση με αυτό που πραγματικά επιθυμούσαν. Για παράδειγμα, ενώ διατυπώνεται μια ισχυρή έως ισχυρότατη στήριξη για τα κοινωνικά δικαιώματα, με προτάσεις προστασίας της υγείας, της παιδείας και των κοινών, με απόρριψη της ιδιωτικοποίησης του νερού και των πηγών ενέργειας ή του δωρεάν χαρακτήρα της παιδείας και της υγείας, την ίδια

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποδομεί τις ΗΠΑ», James Whitman
- «Μπορεί να πετύχει η συνταγματική αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Η αναθεώρηση ως κτήμα πολιτών», Μιχάλης Σπουρδαλάκης
- «Η μάχη για την ψυχή του έθνους», Γιώργος Κατρούγκαλος
- «Περί ελέγχου συνταγματικότητας των νόμων», Φίλης Αρναούτογλου
- «Παρεμβάσεις στη Δικαιοσύνη και δημόσιος λόγος», Ακρίτας Καΐδατζής

στιγμή διαφαινόταν και η υιοθέτηση αντιφατικών ρυθμίσεων (λ.χ., πανεπιστήμια ΝΠΙΔ δεν θεωρείται «κακή ιδέα»).

Συμπέρασμα, η διαδικασία της συνταγματικής αναθεώρησης, που θα ανοίξει έντονα τη νέα χρονιά, απαιτεί να πάρει διαστάσεις κινηματικές ώστε οι πολίτες να ενημερωθούν για τα επίδικα και να εκφράσουν τις απόψεις τους. Φυσικά, οι αντιδημοκρατικές δυνάμεις, που με πρόσχημα την τυπική διαδικασία επιθυμούν να περιορίσουν τη συζήτηση εντός των τειχών της Βουλής, θα αντιδράσουν και πάλι σε κάθε απόπειρα διεύρυνσης της σχετικής κινητοποίησης. Ωστόσο, όλοι γνωρίζουμε ότι η δημοκρατία είναι μια μαχητική έννοια και η προάσπιση και επέκταση των δικαιωμάτων μας δεν μπορεί παρά να είναι μαχητά κυρίως στο κοινωνικό και πολιτικό πεδίο. «Ιδού η Ρόδος, ιδού και το πήδημα», λοιπόν, για τους δημοκρατικούς και αριστερούς πολίτες και τους αντίστοιχους φορείς της πολιτικής και κοινωνικής εκπροσώπησης.

πηγή: «Νέα Σελίδα», 30/12/2017

Η μάχη για την ψυχή του έθνους

Γιώργος Κατρούγκαλος, Αναπληρωτής υπουργός εξωτερικών

Ο πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας ανακοίνωσε στο πρόσφατο συνέδριό της ότι το κόμμα είναι έτοιμο να δώσει ένα νέο Σύνταγμα στη χώρα, ενώ ταυτόχρονα εξήγγειλε ότι «οι επόμενες εκλογές είναι μάχη για την ψυχή του έθνους». Όπως όταν δήλωνε ότι «οι ανισότητες είναι φυσικές» ή ότι «η πλειοψηφία είναι αδαής», ο κ. Μητσοτάκης και πάλι είπε, κατ' εξαίρεση, την αλήθεια. Η πολιτική σύγκρουση στην επικείμενη αναθεώρηση δεν θα είναι απλώς μια αντιπαράθεση για το μέλλον του πολιτικού συστήματος, αλλά για τον συνολικό προσανατολισμό της χώρας. Είτε θα επιβεβαιώσει και θα θωρακίσει τις δικαιοκρατικές μεταρρυθμίσεις της κυβέρνησής μας, όπως η κατάργηση της πολιτικής επιστράτευσης και η προστασία των ευάλωτων μειονοτήτων και του δικαιώματος στη διαφορά, προωθώντας ταυτόχρονα ένα νέο πρότυπο δημοκρατίας, ή θα σηματοδοτήσει την παλινόρθωση των δυνάμεων της διαπλοκής και του νεοφιλελευθερισμού.

Ο διλημματικός αυτός χαρακτήρας δείχνει και τα όρια της ευαγγελιζόμενης από πολλούς «συναινετικής αναθεώρησης». (Σε άρθρο του το προηγούμενο έτος ο κ. Μητσοτάκης είχε εξαγγείλει και τη διαδικαστική του πρόταση γι' αυτό: η Νέα Δημοκρατία να υπερψηφίσει όλα τα άρθρα που θα προτείνουμε εμείς ως αναθεωρητέα, εάν και εμείς υπερψηφίσουμε όσα προτείνει η Νέα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποδομεί τις ΗΠΑ», James Whitman
- «Μπορεί να πετύχει η συνταγματική αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Η αναθεώρηση ως κτήμα πολιτών», Μιχάλης Σπουρδαλάκης
- «Η μάχη για την ψυχή του έθνους», Γιώργος Κατρούγκαλος
- «Περί ελέγχου συνταγματικότητας των νόμων», Φίλης Αρναούτογλου
- «Παρεμβάσεις στη Δικαιοσύνη και δημόσιος λόγος», Ακρίτας Καΐδατζής

Δημοκρατία, λες και η επιψήφιση αυτή είναι αξιολογικά και πολιτικά ουδέτερη.)

Είναι αλήθεια ότι ορισμένες από τις αναγκαίες συνταγματικές αλλαγές είναι υπερώριμες και μπορεί να έχουν την υποστήριξη του συνόλου των πολιτικών δυνάμεων, όπως, π.χ., η κατάργηση του απαράδεκτου καθεστώτος ποινικής ασυλίας του πολιτικού προσωπικού ή ορισμένες ρυθμίσεις συνταγματικής μηχανικής, όπως η πρόβλεψη για άμεση εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας όταν η Βουλή αδυνατεί να τον εκλέξει.

Οι κρίσιμες όμως, όπως ό,τι αφορά στο οικονομικό σύνταγμα και τα δικαιώματα, συναρτώνται στενά με καίριες δικαιοπολιτικές συγκρούσεις και ειδικότερα με την ανάγκη ανάσχεσης του νεοφιλελευθερισμού. Η γενικευμένη, επίσης, κρίση αξιοπιστίας της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας πρέπει να αντιμετωπιστεί με σημαντικές θεσμικές αμεσοδημοκρατικές τομές, οι οποίες απορρίπτονται ευλόγως απ' όσους πιστεύουν ότι μόνον οι ελίτ πρέπει να αποφασίζουν.

Ως προς τα κύρια διλήμματα, συνεπώς, η αναθεώρηση δεν μπορεί να είναι συναινετική. Τα διακυβεύματα αυτά από τη φύση τους προϋποθέτουν σύγκρουση πολιτικών επιχειρημάτων και ταξικών συμφερόντων. Ο πρωθυπουργός στη βαρυσήμαντη ομιλία του στο περιστύλιο της Βουλής τον Ιούλιο του 2016 οροθέτησε ως εξής τους βασικούς άξονες μιας προοδευτικής αναθεώρησης:

1ος άξονας: Μια νέα αρχιτεκτονική του πολιτεύματος, με την ενίσχυση της Βουλής, την καθιέρωση της απλής αναλογικής και της εποικοδομητικής ψήφου δυσπιστίας, την πρόβλεψη μέγιστου αριθμού βουλευτικών θητειών και την εξειδίκευση της ρύθμισης για την ψήφο των ομογενών.

2ος άξονας: Πλήρης διακριτότητα κράτους – Εκκλησίας, με ρητή καθιέρωση της θρησκευτικής ουδετερότητας της πολιτείας αλλά και σεβασμό του ιστορικού ρόλου της επικρατούσας θρησκείας.

3ος άξονας: Καθιέρωση θεσμών άμεσης δημοκρατίας με την πρόβλεψη τομών όπως η ανακλητότητα, η λαϊκή νομοθετική πρωτοβουλία για ψήφιση νόμων ή διεξαγωγή δημοψηφίσματος.

4ος άξονας: Ισχυροποίηση του κράτους δικαίου, με την επέκταση των αρμοδιοτήτων του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου και τη θεσμοθέτηση προληπτικού συνταγματικού ελέγχου, κατάργηση της βουλευτικής ασυλίας για κοινά εγκλήματα, ορθολογικότερη επιλογή των κορυφών της Δικαιοσύνης και των Ανεξάρτητων

www.cecl.gr

Επικοινωνία: centre@cecl.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποδομεί τις ΗΠΑ», James Whitman
- «Μπορεί να πετύχει η συνταγματική αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Η αναθεώρηση ως κτήμα πολιτών», Μιχάλης Σπουρδαλάκης
- «Η μάχη για την ψυχή του έθνους», Γιώργος Κατρούγκαλος
- «Περί ελέγχου συνταγματικότητας των νόμων», Φίλης Αρναούτογλου
- «Παρεμβάσεις στη Δικαιοσύνη και δημόσιος λόγος», Ακρίτας Καΐδατζής

Αρχών και ενίσχυση των αρμοδιοτήτων των περιφερειακών οργάνων και των ΟΤΑ.

5ος άξονας: Θωράκιση των κοινωνικών δικαιωμάτων και των ατομικών ελευθεριών απέναντι στην επέλαση του νεοφιλελευθερισμού και του αυταρχισμού, όπως, ενδεικτικά, με ρητή απαγόρευση άρσης του δημόσιου ελέγχου του νερού και της ενέργειας, κατοχύρωση των συλλογικών διαπραγματεύσεων ως του μοναδικού μέσου για τη διαμόρφωση του μισθού, αποτελεσματικότερη προστασία των «κοινών», της δημόσιας περιουσίας και των κοινωνικών δικαιωμάτων, αλλά και ενίσχυση της προστασίας της πραγματικής ισότητας, της διαφάνειας των ΜΜΕ και κατάργηση του επικίνδυνου όρου για την «κατάχρηση δικαιώματος».

Για τους λόγους αυτούς η αναθεώρηση θα είναι ένα από τα βασικά πεδία σύγκρουσης και διαφοροποίησης του χαρακτήρα και του προγράμματος των κομμάτων στις καθοριστικές εκλογές του 2019.

πηγή: «Νέα Σελίδα», 29/12/2017

Περί ελέγχου συνταγματικότητας των νόμων

Φίλης Αρναούτογλου, Επίτιμος Αντιπρόεδρος του ΣτΕ

Κάθε τρεις και λίγο, τα δικαστήρια, συνήθως το Συμβούλιο της Επικρατείας, κρίνουν ένα νόμο αντισυνταγματικό. Τώρα με το «πόθεν έσχες», λίγο πριν με το δικαίωμα παραγραφής των φορολογικών αξιώσεων του Δημοσίου, και πάει λέγοντας.

Συχνά οι αποφάσεις αυτές προκαλούν σάλο, όπως πέρυσι με τις τηλεοπτικές άδειες. Δεν προκαλούν μόνον αντιδράσεις και εκνευρισμό στους εκάστοτε κυβερνώντες, που φτάνουν να μιλούν ακόμη και για «κυβέρνηση δικαστών». Μπορεί να έχουν, και αυτό είναι το χειρότερο, οδυνηρές συνέπειες για τους πολίτες που, ενώ έδωσαν πίστη σε νόμο της ελληνικής Πολιτείας, βλέπουν ξαφνικά να αμφισβητείται η νομιμότητα των ενεργειών τους και τα σχέδιά τους να ανατρέπονται. Όπως παλαιότερα, όταν κρίθηκε αντισυνταγματική διάταξη του ΓΟΚ, η οποία, μετά χρόνια βασιλείας του «πανταχόθεν ελεύθερου» που απαγόρευε την ανέγερση οικοδομής στο όριο του οικοπέδου, την επέτρεψε. Οπότε, απ' τη μια στιγμή στην άλλη, ζητήθηκε η ακύρωση ενός τεράστιου αριθμού οικοδομικών αδειών που είχαν εκδοθεί βάσει αυτής.

Αφήνοντας κατά μέρος το κατά πόσον η κρίση του ανωτάτου δικαστηρίου είναι ορθή ή όχι, είναι αναμφισβήτητο ότι σε όλες αυτές τις περιπτώσεις πολλοί, όχι μόνο πολιτικοί αλλά και πολίτες, έχουν πει και έχουν κάνει πράγματα για τα οποία είτε μετάνιωσαν είτε, αργά ή γρήγορα, θα μετανιώσουν. Αν ήξεραν ότι το Συμβούλιο

www.cecl.gr

Επικοινωνία: centre@cecl.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποδομεί τις ΗΠΑ», James Whitman
- «Μπορεί να πετύχει η συνταγματική αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Η αναθεώρηση ως κτήμα πολιτών», Μιχάλης Σπουρδαλάκης
- «Η μάχη για την ψυχή του έθνους», Γιώργος Κατρούγκαλος
- «Περί ελέγχου συνταγματικότητας των νόμων», Φίλης Αρναούτογλου
- «Παρεμβάσεις στη Δικαιοσύνη και δημόσιος λόγος», Ακρίτας Καΐδατζής

της Επικρατείας θα έκρινε τελικά τον νόμο αντισυνταγματικό, θα είχαν χειριστεί αλλιώς τα πράγματα.

Δεν θα ήταν πολύ απλούστερο αν, προτού ψηφιστεί ο νόμος, ζητούνταν η γνώμη του ανώτατου ακυρωτικού δικαστηρίου; Αν η Βουλή την ήξερε από πριν, δεν θα είχε την ευκαιρία να αποφύγει τις κακοτοπιές στις οποίες οδηγείται ελλείψει αυτής της γνώσης; Δεν θα είχε αποφευχθεί αυτή η δραματοποίηση, που σε όλους κάνει κακό;

Άλλωστε, ήδη υπάρχουν κατηγορίες περιπτώσεων όπου ο νομοθέτης ζητάει εκ των προτέρων τη γνωμοδότηση του Συμβουλίου. Κανόνες δικαίου δεν παράγει μόνον η Βουλή με τους νόμους που ψηφίζει. Παράγει, κατ' εξουσιοδότησή της, και η διοίκηση, ως επί το πλείστον με τα λεγόμενα κανονιστικά διατάγματα. Το Σύνταγμα αναθέτει την επεξεργασία των διαταγμάτων αυτών στο Συμβούλιο της Επικρατείας. Μάλιστα, σε αυτήν την αρμοδιότητα οφείλει το ΣτΕ όχι μόνο τον χαρακτήρα του, εκτός από ανωτάτου δικαστηρίου, και ως συμβούλου της διοικήσεως, αλλά και την ίδια του την ονομασία («Συμβούλιο»).

Γιατί, λοιπόν, να μην ανατεθεί στο δικαστήριο η επεξεργασία των σχεδίων νόμων, οι οποίοι είναι σημαντικότεροι από τα κανονιστικά διατάγματα και αφορούν περισσότερο κόσμο; Και αν δεν είναι εφικτό να ασχολείται και με τα δύο, δεν είναι ορθότερο να απασχολείται με το μείζον, παρά με το έλασσον;

Με τον τρόπο αυτό, πριν ακόμη από την ψήφιση του νόμου, θα υπάρχει μια έγκυρη γνώμη ως προς τη συνταγματικότητά του, η οποία, ακόμα και με τις ενδεχόμενες μειοψηφίες της, θα δίνει μια πρώτη γεύση της πιθανής μελλοντικής θέσης του δικαστή. Και μάλιστα χωρίς να θίγεται σε τίποτα η παντοδυναμία του νομοθέτη, ο οποίος θα είναι απολύτως ελεύθερος να τηρήσει όποια στάση θέλει. Θα μπορεί να αγνοεί τελείως μian ενδεχόμενη αρνητική γνώμη, αφού αυτή θα είναι απλά συμβουλευτική. Θα το πράττει, όμως, μετά λόγου γνώσεως, «εν γνώσει των συνεπειών του νόμου».

Τα παραπάνω είχα υποστηρίξει και προ 15ετίας, στην «Καθημερινή» της 21.12.2000, ενόψει, τότε, της αναθεώρησης του Συντάγματος.

Επανέρχομαι, μήπως τυχόν οι πρόσφατες τραυματικές για όλους εμπειρίες μάς έκαναν σοφότερους.

πηγή: «Καθημερινή», 2/1/2018

www.cecl.gr

Επικοινωνία: centre@cecl.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποδομεί τις ΗΠΑ», James Whitman
- «Μπορεί να πετύχει η συνταγματική αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Η αναθεώρηση ως κτήμα πολιτών», Μιχάλης Σπουρδαλάκης
- «Η μάχη για την ψυχή του έθνους», Γιώργος Κατρούγκαλος
- «Περί ελέγχου συνταγματικότητας των νόμων», Φίλης Αρναούτογλου
- «Παρεμβάσεις στη Δικαιοσύνη και δημόσιος λόγος», Ακρίτας Καϊδατζής

Παρεμβάσεις στη Δικαιοσύνη και δημόσιος λόγος

Ακρίτας Καϊδατζής, Επίκ. Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου στη Νομική Σχολή του Α.Π.Θ.

Η ενόχληση των κυβερνήσεων από δικαστικές αποφάσεις που ανατρέπουν την υλοποίηση δημόσιων πολιτικών είναι περίπου τόσο παλιά όσο και το συνταγματικό κράτος. Σε ένα κράτος δικαίου αυτό είναι φυσιολογικό: μια από τις αποστολές των δικαστηρίων είναι να γίνονται ενοχλητικά για την εκάστοτε κυβέρνηση.

Στο σύστημά μας, το προνόμιο αυτό το έχει, περισσότερο από άλλα δικαστήρια, το Συμβούλιο της Επικρατείας. Υπάρχει ένας απλός λόγος γι' αυτό. Για την εφαρμογή των περισσότερων νόμων χρειάζεται να εκδοθούν κανονιστικές πράξεις της Διοίκησης. Αυτές ελέγχονται από το Συμβούλιο της Επικρατείας, το οποίο μπορεί, ακυρώνοντας μια τέτοια πράξη, να εμποδίσει την υλοποίηση ορισμένης δημόσιας πολιτικής.

Φυσιολογική λοιπόν η ενόχληση της κυβέρνησης από κάποιες δικαστικές αποφάσεις. Μάλλον αναμενόμενο, και πάντως σύνηθες, να εκδηλώνει την ενόχλησή της. Από το σημείο αυτό, δηλαδή τη δημόσια κρίση ή επίκριση μιας δικαστικής απόφασης, έχουμε πολύ δρόμο μέχρι να φτάσουμε να μιλάμε για παρέμβαση της εκτελεστικής στη δικαστική εξουσία. Σχηματικά μιλώντας, θα μπορούσαμε να διακρίνουμε τρεις τύπους κυβερνητικών παρεμβάσεων στη Δικαιοσύνη:

Πρώτον, δημόσιες δηλώσεις που υπερβαίνουν τα όρια της επίκρισης και συνιστούν επίθεση στη Δικαιοσύνη. Μόνη η αμφισβήτηση της ορθότητας μιας δικαστικής κρίσης δεν συνιστά επίθεση. Εφόσον κατά το Σύνταγμα ο λαός αποτελεί τον ύπατο κριτή κάθε εξουσίας, επομένως και της δικαστικής, οι πολίτες και οι αντιπρόσωποί τους έχουν κάθε λόγο να επικρίνουν δικαστικές αποφάσεις τις οποίες θεωρούν εσφαλμένες.

Το γνωστό «και οι κρίνοντες κρίνονται» συνιστά δικαιοκρατική απαίτηση. Επίθεση έχουμε όταν εκφέρεται δημοσίως ένας οξύτατος λόγος που αμφισβητεί όχι απλώς την ορθότητα μιας απόφασης, αλλά τα κίνητρα ή τη νομιμοποίηση του δικαστηρίου που την εξέδωσε. Τέτοιες δημόσιες δηλώσεις είναι πάντως οι λιγότερο επικίνδυνες για τη δικαστική ανεξαρτησία. Ακριβώς επειδή είναι δημόσιες, υπόκεινται κι οι ίδιες στον δημόσιο έλεγχο. Αβάσιμες, παράλογες ή αήθεις επιθέσεις στη Δικαιοσύνη τελικά εκθέτουν αυτούς που τις εκφέρουν. Το «και οι κρίνοντες κρίνονται» ισχύει εξίσου και γι' αυτούς.

Δεύτερον, θεσμικές παρεμβάσεις, με τη μορφή

www.cecl.gr

Επικοινωνία: centre@cecl.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποδομεί τις ΗΠΑ», James Whitman
- «Μπορεί να πετύχει η συνταγματική αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Η αναθεώρηση ως κτήμα πολιτών», Μιχάλης Σπουρδαλάκης
- «Η μάχη για την ψυχή του έθνους», Γιώργος Κατρούγκαλος
- «Περί ελέγχου συνταγματικότητας των νόμων», Φίλης Αρναούτογλου
- «Παρεμβάσεις στη Δικαιοσύνη και δημόσιος λόγος», Ακρίτας Καΐδατζής

νομοθετικών πρωτοβουλιών «αναδιοργάνωσης» της Δικαιοσύνης και ανομολόγητο στόχο την πειθάρχηση των δικαστικών λειτουργιών. Συχνά, μόνον η εξαγγελία τέτοιων πρωτοβουλιών αρκεί. Γνωστό ιστορικό παράδειγμα αποτελεί το λεγόμενο court-packing που εξήγγειλε το 1937 ο Ρούζβελτ. Σχεδίαζε να αυξήσει τις θέσεις δικαστών στο Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ και να διορίσει υποστηρικτές της πολιτικής του, ώστε να διασφαλίσει φιλικά προσκείμενη πλειοψηφία.

Η εξαγγελία δεν υλοποιήθηκε, παρ' όλα αυτά το Ανώτατο Δικαστήριο μετέστρεψε τη μέχρι τότε νομολογία του και έπαψε να κρίνει αντισυνταγματικά τα μέτρα κρατικού παρεμβατισμού του New Deal. Για να μην πάμε τόσο πίσω, ας θυμηθούμε τις απόπειρες θεσμικών παρεμβάσεων στο Συμβούλιο της Επικρατείας κατά τις δεκαετίες του 1990 και του 2000, είτε με την ανακατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ των τμημάτων του, προκειμένου να αποδυναμωθεί το «ακτιβιστικό» σε περιβαλλοντικά θέματα Ε' Τμήμα, είτε με την ίδρυση ενός νέου Ζ' Τμήματος.

Οι προτάσεις τελικά δεν υλοποιήθηκαν, όμως και η περιβαλλοντική νομολογία μετριάστηκε. Παρομοίως, οι προτάσεις που κατά καιρούς γίνονται για την ίδρυση Συνταγματικού Δικαστηρίου στη χώρα μας ενίοτε υποκρύπτουν μια διάθεση παράκαμψης ή αποδυνάμωσης του θεσμικού ρόλου του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Τέτοιες παρεμβάσεις, μολοντί δημόσιες, και άρα επίσης υποκείμενες στον δημόσιο έλεγχο, είναι πολύ πιο επικίνδυνες. Αφενός διότι εμφανίζονται με τον μανδύα του θεσμικού εκσυγχρονισμού ή «εξορθολογισμού» της Δικαιοσύνης, συγκαλύπτοντας εύσημα τους πραγματικούς στόχους τους, αφετέρου, και κυρίως, διότι στις περιπτώσεις αυτές οι δικαστές συνειδητοποιούν ότι η πολιτική εξουσία έχει στα χέρια της ένα πανίσχυρο όπλο για να επιβληθεί: τον νόμο.

Τρίτον, αφανείς και εξωθεσμικές παρεμβάσεις και συναλλαγές με δικαστικούς λειτουργούς. Αυτές είναι, μακράν, οι πιο επικίνδυνες για τη δικαστική ανεξαρτησία. Ένα πιεστικό τηλεφώνημα, μια άμεση ή έμμεση απειλή, η υπόσχεση κάποιου ανταλλάγματος, θεμιτού (η προαγωγή ή μια δημόσια θέση μετά την αφυπηρέτηση είναι τα πιο αθώα) ή και αθέμιτου, μπορούν να κάμψουν πολύ αποτελεσματικότερα το δικαστικό φρόνημα απ' οποιαδήποτε δημόσια δήλωση.

Τέτοιες παρεμβάσεις είναι αποτελεσματικές και γι' αυτό επικίνδυνες, ακριβώς διότι γίνονται εν κρυπτώ: δεν υπόκεινται σε δημόσιο έλεγχο και ούτε μπορούν να

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποδομεί τις ΗΠΑ», James Whitman
- «Μπορεί να πετύχει η συνταγματική αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Η αναθεώρηση ως κτήμα πολιτών», Μιχάλης Σπουρδαλάκης
- «Η μάχη για την ψυχή του έθνους», Γιώργος Κατρούγκαλος
- «Περί ελέγχου συνταγματικότητας των νόμων», Φίλης Αρναούτογλου
- «Παρεμβάσεις στη Δικαιοσύνη και δημόσιος λόγος», Ακρίτας Καΐδατζής

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Προγράμματα

- Εκπαίδευση σχετικά με τον Γενικό Κανονισμό της ΕΕ για την Προστασία Προσωπικών Δεδομένων

αποδειχτούν. Κι ας ξέρουμε όλοι ότι συμβαίνουν.

Δικαστικοί λειτουργοί και οι ενώσεις τους επιδεικνύουν εσχάτως αυξημένη (υπερ)ευαισθησία και νιώθουν υποχρεωμένοι να κάνουν δηλώσεις ή να εκδίδουν ανακοινώσεις προς απάντηση επικριτικών για τη Δικαιοσύνη (και, ενίοτε, πράγματι ανοίκειων) κυβερνητικών δηλώσεων.

Μολονότι βεβαίως αναφαίρετο δικαίωμα που κατακτήθηκε με αγώνες (ο δικαστικός συνδικαλισμός έχει πλούσια και ταραχώδη ιστορία), ο δημόσιος λόγος των δικαστών, όταν εκφέρεται πληθωριστικά, έχει και συνέπειες. Πρώτον, τον κίνδυνο της πολιτικής εκμετάλλευσης. Οι πολιτικοί κάνουν δηλώσεις περίπου κατ' επάγγελμα· οι δικαστές μιλούν με τις αποφάσεις τους.

Όταν κι αυτοί αναλώνονται σε δηλώσεις, τότε, μοιραία, θα κριθούν με τον ίδιο τρόπο που κρίνονται και οι πολιτικοί. Και, δεύτερον, αυτό που θα μπορούσαμε να αποκαλέσουμε «το σύνδρομο του ψεύτη βοσκού»: όταν φωνάζεις συνέχεια για το παραμικρό, ίσως να μη σου δώσουν πολλή σημασία αν χρειαστεί να φωνάξεις για μια πραγματικά ωμή παρέμβαση.

πηγή: «Εφημερίδα των Συντακτών», 18/12/2017

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Προγράμματα

- Εκπαίδευση σχετικά με τον Γενικό Κανονισμό της ΕΕ για την Προστασία Προσωπικών Δεδομένων

Η μεταρρύθμιση του πλαισίου για την προστασία προσωπικών δεδομένων στην ΕΕ προωθείται από τον Ιανουάριο του 2012 με στόχο να καταστεί η Ευρώπη έτοιμη για την ψηφιακή εποχή. Η δέσμη μεταρρυθμίσεων περιλαμβάνει τον Κανονισμό ΕΕ 2016/679 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την Οδηγία ΕΕ 2016/680 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Προγράμματα

- Εκπαίδευση σχετικά με τον Γενικό Κανονισμό της ΕΕ για την Προστασία Προσωπικών Δεδομένων

προσωπικού χαρακτήρα από τις αρμόδιες αρχές για την πρόληψη, διερεύνηση, διαπίστωση ή δίωξη αξιόποινων πράξεων ή την εκτέλεση ποινικών κυρώσεων και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών.

Απαντώντας σε μια σειρά προκλήσεων που θέτει η μεταρρύθμιση του πλαισίου για τα κράτη μέλη, σε ότι αφορά την ικανότητά τους να προσαρμοστούν ταχέως και αποτελεσματικά στο νέο καθεστώς και στην ανάγκη για νέες γνώσεις και δεξιότητες από βασικούς επαγγελματίες που συμμετέχουν στην εφαρμογή του νέου Κανονισμού, το Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου - Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου, σε σύμπραξη με την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, το Γραφείο Επιτρόπου Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα της Κύπρου, το Πανεπιστήμιο της Κύπρου και το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών υλοποιούν το διετές πρόγραμμα: «Εκπαίδευση σχετικά με τον Γενικό Κανονισμό της ΕΕ για την Προστασία Προσωπικών Δεδομένων».

Στόχοι του προγράμματος είναι: α) να αναπτύξει υλικό κατάρτισης και ενημέρωσης για την υποστήριξη της αποτελεσματικής εφαρμογής της νέας Οδηγίας προστασίας δεδομένων, β) να παράσχει πρακτικά προσανατολισμένη κατάρτιση σε τρεις βασικές ομάδες στόχους: Υπεύθυνους προστασίας δεδομένων, δικαστές και δικηγόρους στην Ελλάδα και την Κύπρο, γ) να δημιουργήσει ένα πλαίσιο για την ανταλλαγή απόψεων και πρακτικών μέσω εκδηλώσεων δικτύωσης και ενημέρωσης

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων θα υλοποιηθούν οι ακόλουθες δράσεις: α) εκπαιδευτικά σεμινάρια για υπεύθυνους προστασίας δεδομένων, δικαστές και δικηγόρους στην Ελλάδα και στην Κύπρο, β) διοργάνωση διακρατικής συνάντησης για την ανταλλαγή καλών πρακτικών και τη διάχυση των αποτελεσμάτων του προγράμματος, γ) ανάπτυξη εγχειριδίου για υπεύθυνους προστασίας δεδομένων, δικηγόρους και δικαστές.

Το πρόγραμμα ξεκινάει τον Ιανουάριο του 2018 και θα διαρκέσει μέχρι τον Ιανουάριο του 2020.

Αν ενδιαφέρεστε για συμμετοχή στο πρόγραμμα ή για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να επικοινωνήσετε με την Εκτελεστική Διευθύντρια του Ιδρύματος Τσάτσου κυρία Μαρία Μουσμώτη (centre@cecl.gr)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Εκδηλώσεις

- Ποιο μέλλον για τη Σοσιαλδημοκρατία;, 17/1/2018, Ινστιτούτο Goethe
- Σαρία και Ιεροδίκης: είναι επαρκής η νέα νομοθετική ρύθμιση;, 29/1/2018, ΔΣΑ

Εκδηλώσεις

- **Ποιο μέλλον για τη Σοσιαλδημοκρατία;**, Τετάρτη 17 Ιανουαρίου 2018 και ώρα 18:00 μ.μ., στο Ινστιτούτο Goethe Αθηνών

Το Ίδρυμα Friedrich-Ebert και οι εκδόσεις ΠΟΛΙΣ συνδιοργανώνουν εκδήλωση - ανοικτή συζήτηση με θέμα «Ποιο μέλλον για τη Σοσιαλδημοκρατία;» με αφορμή την έκδοση του βιβλίου του Ξενοφώντα Κοντιάδη, «Η Σοσιαλδημοκρατία σήμερα», την Τετάρτη 17 Ιανουαρίου 2018 και ώρα 18:00, στο Ινστιτούτο Goethe Αθηνών (Ομήρου 14-16).

Εισαγωγή

Ulrich Storck, Διευθυντής του Ιδρύματος Friedrich-Ebert στην Αθήνα

Ομιλητές

Γιώργος Καμίνης, Δήμαρχος Αθηναίων

Δημήτρης Σεβαστάκης, Βουλευτής ΣΥΡΙΖΑ Σάμου, Αν. Καθηγητής ΕΜΠ

Νίκος Σωτηρόπουλος, Αναπλ. Γραμματέας Στρατηγικού Σχεδιασμού της Νέας Δημοκρατίας

Παύλος Χρηστίδης, Εκπρόσωπος Τύπου του ΠΑΣΟΚ

Δημήτρης Χριστόπουλος, Αν. Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου, Πρόεδρος της Διεθνούς Ομοσπονδίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

και ο συγγραφέας **Ξενοφών Κοντιάδης**, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου, Πρόεδρος του Ιδρύματος Τσάτσου

Τη συζήτηση θα συντονίσει η δημοσιογράφος **Τζίνα Μοσχολιού**

- **Σαρία και Ιεροδικαστής: είναι επαρκής η νέα νομοθετική ρύθμιση;**, Δευτέρα 29 Ιανουαρίου 2018 και ώρα 18:00 μ.μ., στον Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών

www.cecl.gr
Επικοινωνία: centre@cecl.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Εκδηλώσεις

- Ποιο μέλλον για τη Σοσιαλδημοκρατία;, 17/1/2018, Ινστιτούτο Goethe
- Σαρία και Ιεροδίκης: είναι επαρκής η νέα νομοθετική ρύθμιση;, 29/1/2018, ΔΣΑ

Βιβλία

- Βράβευση από την Ακαδημία Αθηνών της μελέτης του Γ. Καραβοκύρη «Το Σύνταγμα και η κρίση. Από το δίκαιο της ανάγκης στην αναγκαιότητα του δικαίου» (Σειρά: ΠΟΛΙΤΕΙΑ-ΣΥΝΤΑΓΜΑ-ΕΥΡΩΠΗ του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου, εκδ. Κριτική, 2014, 226 σελ.)

Το Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου διοργανώνει δημόσια συζήτηση με θέμα

Σαρία και Ιεροδίκης: είναι επαρκής η νέα νομοθετική ρύθμιση;

τη Δευτέρα 29 Ιανουαρίου 2018 και ώρα 18:00, στον Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών (Ακαδημίας 60)

Ομιλητές

Ευάγγελος Βενιζέλος, πρώην Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης και Υπουργός Εξωτερικών, Βουλευτής, Καθηγητής Νομικής Σχολής Θεσσαλονίκης

Ντόρα Μπακογιάννη, Βουλευτής, πρώην Υπουργός Εξωτερικών, πρώην Δήμαρχος Αθηναίων

Μουσταφά Μουσταφά, Βουλευτής ΣΥΡΙΖΑ

Γιώργος Καλαντζής, Γενικός Γραμματέας Θρησκευμάτων

Γιάννης Κτιστάκης, Επίκ. Καθηγητής Δημοκρατείου Πανεπιστημίου Θράκης

Τη συζήτηση θα συντονίσει ο Καθηγητής **Ξενοφών Κοντιάδης**, Πρόεδρος του Ιδρύματος Τσάτσου

Βιβλία

- Βράβευση από την Ακαδημία Αθηνών της μελέτης του Γ. Καραβοκύρη «Το Σύνταγμα και η κρίση. Από το δίκαιο της ανάγκης στην αναγκαιότητα του δικαίου» (Σειρά: ΠΟΛΙΤΕΙΑ-ΣΥΝΤΑΓΜΑ-ΕΥΡΩΠΗ του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου, εκδ. Κριτική, 2014, 226 σελ.)

Γιάννης Ν. Καραβοκύρης
ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΚΑΙ Η ΚΡΙΣΗ
Από το δίκαιο της ανάγκης στην αναγκαιότητα του δικαίου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Βιβλία

- Βράβευση από την Ακαδημία Αθηνών της μελέτης του Γ. Καραβοκύρη «Το Σύνταγμα και η κρίση. Από το δίκαιο της ανάγκης στην αναγκαιότητα του δικαίου» (Σειρά: ΠΟΛΙΤΕΙΑ-ΣΥΝΤΑΓΜΑ-ΕΥΡΩΠΗ του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου, εκδ. Κριτική, 2014, 226 σελ.)

Σε πανηγυρική της συνεδρία την 21^η Δεκεμβρίου 2017, η Ακαδημία Αθηνών απένειμε το Βραβείο Ιωάννη – Ίωνος Τσατσαρώνη, για επιστημονική μελέτη αναφερόμενη στο Δημόσιο Δίκαιο και δημοσιευμένη κατά την τελευταία 5ετία, στον Γιώργο Καραβοκύρη για τη μελέτη του «Το Σύνταγμα και η κρίση. Από το δίκαιο της ανάγκης στην αναγκαιότητα του δικαίου». Το βιβλίο κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Κριτική, στην εκδοτική σειρά του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου «ΠΟΛΙΤΕΙΑ-ΣΥΝΤΑΓΜΑ-ΕΥΡΩΠΗ» (Επιμελητές σειράς: Ξενοφών Ι. Κοντιάδης – Γιάννης Α. Τασόπουλος).

www.cecl.gr

Επικοινωνία: centre@cecl.gr